

Drep veðrarnar og et grasið sjálvur

HEILSA. Romantiska myndin av flettingini tykist vera haldbar. Men trúgvinn uppá skerpikjøtið, ið verður hildið at vera upprunin til so at siga alla styrki og allan máttleika í føroyinginum fær kortini heilsufrøðilig skot fyri bógvin. Serliga feitu bitarnir

Hogni Mohr

Seyðarárið var at enda komið óðinsdagin, og á hesum mikkjalmessudegi, og dagarnar eftir, vórðu og verða nógvir føroyskir veðrar flettir. Serliga í Suðuroynni, har veðrahald er eitt serligt fyrbrigdi. Sambært søgufrøðiligum metingum, er á leið samsvar millum veðra- og fólkatál í summum bygðum harsuðuri. Spennninginum og hýrinum hesar dagar, hevur verið greitt frá í fjølmiðlum á hvørjum ári, og nógvar eru frásagnir um vekt á prúðum krovum, ið sambært flettingarmonnum »lítið og onki« hava fingið aftur av hoyggi og grasi, meðan tey enn gingu, og ikki hingu.

Øll tykjast kortini vita, at talan í summum fórum er um ovurtyngd dýr, ið eru gódd so tað darrar eftir. Bygdafólkið situr jú við gluggar og gongur millum hús og fylgir við, tá heilir plattar av kraftfóðuri í skýmingini okkurt summarkvöldið verða bornir inn í hoyggihús, kjallarar og á neystaloft. Eitt fyrbrigdi, ið summa staðni verður hildið at vera tekin um yvirflóð í landinum. Serliga tí, at summir seyðir, oftast tveiveturveðrar, væl kunnu eta nokur hundrad pund í góðingartíðini.

Sníkja seg at geva

Sambært grein hjá Magnusi Magnussen, søgufrøðingi, í vísindablaðnum Frøði, er óivað rætt, at summir menn í Suðuroynni í roynd og veru sníkja seg út á traðmar at geva veðrunum hetta kraftfóður, tá farið er at kvølda. Veruliga orsøkin til, at farið verður á traðmar í niðu, og soleiðis givið afturat í loyndum, tykist vera greið: menn vilja ikki vera við, hvussu nógv hevur verið givið afturat, tá kroyið verður vígað um mikkjalmessutið. Almenna orsøkin sigst sambært greinini hjá søgufrøðinginum vera, at tá farið er út um 20. august, fer at myrkja fyrr á kvöldi, og hetta ger, at veðramir leggjast fyrr á ból. Tískil eta teir færri tímar um samdøgrið, og til tess at víga upp ímóti hesum minkandi áti, verður kraftfóður nýtt.

Alt hetta stríðið, og allar hesar kraftfóðurkrónurnar hava, umframt sjálva flettingina, ið er týðningarmikil partur av stríðnum, tað endamálið, at skerpikjøtið skal spyrjast burtur úr um februar/mars, er kjøtterrin góður.

Skerpikjøtið: ein trúarspurningur

Myndin av sjálvari flettingini er romantisk, og tað av góðum grundum. Talan er um eina sera

spennandi tíð, har mancevni og treystleiki eru fremstir lutir, verður hildið mangar staðir. Men verður hugsað um skerpikjøtið, ber næstan til at siga, at talan er um ein trúarspurning. Í gomlum dögum var t.d. eitt, ið nevnt var skerpibiti. Tað var biti av turrium kjøti, ið varð givið barninum at jagla, tá ið tað hevði fingið fyrstu tonnina. Jú, føroyingar trúðu og trúgva upp á skerpikjøtið. Um tað er feitt ella soltið, er líkaféitt.

1. sanna dømið:

- Et nú skerpikjøtið, góði; tað fer beina leið út í armarnar! (vaksein við píruskotnan ungling, ið dárar betur stoktan hósarunga).

2. sanna dømið:

- Vælsignaður, fá tær ein bita av tí feita eisini. Tú doyrt í raki. (vaksein við píruskotnan ungling, ið dárar betur stoktan hósarunga).

3. sanna dømið

- Tað er skerpikjøtið, ið eigur sigurin! (eldri rópandi róðrarkempa við sigrandi kappróðrarmanning, ið hevði turt tjógv við í bátinum).

4. sanna dømið:

- Hjálp, hjálp, eg doygi. Gev

Hesin er alt ov feitur, og tiskil heilsuskaðiligur, verða feitu bitarnir ikki skornir burtur
Mynd: Jens Kristian Vang

frá Heðini.

Fiskur er bestur

Sambært Heðini Thomsen er tað ein royndur lutur, at fólkin, ið verða rakt av æðrakálking, ið kann verða elvd av vánaligum matvanum, eru menn um miðjan aldur og eldri. Kortini leggur yvirlæknin dent á, at føroyskir heilsuymyndugleikar onga hagtalsmynd hava av trupulleikanum.

- Kortini kunnu vit siga, at tað óteljandi ferðir er frábøðað í bókum og bløðum, at umfatandi æðrakálking kann vera elvd av feittum mati. Tí áttu fólk, ið hava áhuga í góðari heilsu, og tiskil vita, at feitt er ósunt, at ansa sær. Fiskur og seyður eru fullkomuligir mótsetningar, tá talan er um heilsu. Tí átti meiri fiskur at verðið etin ístaðin, eins og grønnmeti og frukt eiga at vera fastir tættir á matarborðinum, mæli Heðin Thomsen til, og leggur afturat, at vánalig heilsa eisini, og kanska serliga, hevur sín uppruna í, at føroyingar røra seg ov lítið og roykja ov illa.

Eftirlagaðu boðini frá tí bersøgna og ónevnda læknanum kundu tiskil verði: Drepið veðrarnar, sløkkið sigarettina og farið á flot!

æðrakálking. Og vit ráðgeva hareftir.

- Haldið tykkum burtur frá feitti. Skerið tey feitu pettini á veðrakrovinum burtur og etið tað soltnara kjøtið. Ljóða ráðini

Skerið feittið burtur

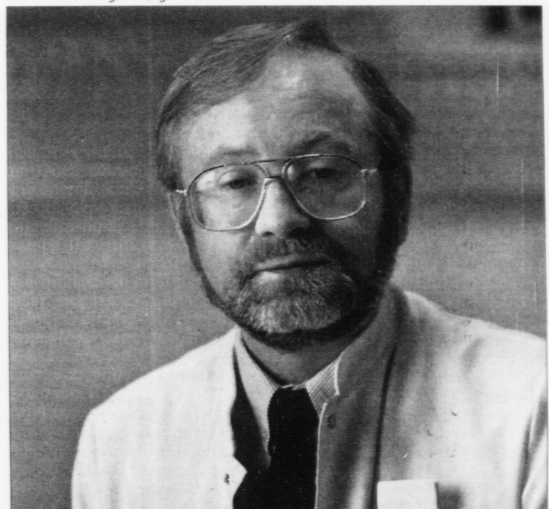
Tey, ið mæla ímóti tí góðvarnu uppfatanini, mong hava av feittum føroyskum seyðakjøti, tykast ikki bera ótta fyri at verða lógð undir at fremja halgibrot. Helst tí teirra útsagnir eru grundfestar í holla fakliga vitan.

Undir viðtalu við hylldigan mann við ovurhøgum blóðtrýsti, er ein føroyskur lækni endurgivin fyri at koma við einum sera beinraknum boðskapi til ørkymlaða sjúklingin:

- Drep veðrarnar og et grasið sjálvur.

Heðin Thomsen, yvirlækni á medisinsku deild á Landssjúkrahúsinum, er ikki eins bersøgin og endurgivni starvsfelagin, men hann veit kortini at siga, at føroyskur seyður hevur verið skýrdur størsta skaðadýr í Føroyum, ið einans átti at verið havdur fyri ullina.

- Sjálvandi eigur tað ikki nærum at vera forboðið at eta seyðakjøtið. Men hinvegin nýðast vit at staðfesta, at feitt frá súgdjórum elvir til

- Etið tað soltnara kjøtið, sigur Heðin Thomsen, yvirlækni

Mynd: Jens Kristian Vang